

STANDARD KVALITY PEDAGOGICKÉ PRAXE MU

Připravený v rámci projektu **ZIP MUNI: Zkvalitnění a Inovace Přípravy budoucích učitelů na MUNI**
(reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/19_068/0016170)

Obsah

1. ÚVOD	2
2. STRUKTURA A NÁPLŇ PEDAGOGICKÝCH PRAXÍ.....	2
3. SÍŤ PARTICIPUJÍCÍCH ŠKOL.....	4
4. PROVÁZEJÍCÍ UČITEL	5
5. STUDENT – BUDOUCÍ UČITEL NA PRAXI	6

1. ÚVOD

Tento Standard stanovuje hlavní principy pregraduální praxe studentů učitelských studijních programů. Systém praxí na jednotlivých fakultách MU, které uskutečňují studijní programy zaměřené na přípravu budoucích učitelů, se přes vzájemné odlišnosti řídí společnými principy, které zajišťují kvalitní přípravu studentů – budoucích učitelů pro výkon profese pedagoga.

Tento Standard slouží jako průnik fakultních metodik a pokynů k realizaci a evaluaci pedagogických praxí a využívá je jako zdroj k nalezení společného jádra platného pro všechny fakulty Masarykovy univerzity vzdělávající učitele.

Společnými prvky systému praxí jsou:

- vztah a **intenzivní spolupráce** mezi studentem, provázejícím učitelem a oborovým didaktikem;
- způsob dokumentace praxe skrze **reflektivní deník/učitelské portfolio**;
- systém **hodnocení a sebehodnocení** praxe (poskytování zpětné vazby);
- výuka/podpora **dovedností** spojených s reflexí pedagogické praxe.

Hlavními principy, jimiž se řídí příprava, realizace a evaluace pedagogických praxí jsou:

- **otevřená spolupráce** – strany jsou otevřeny různým formám spolupráce s cílem zvýšit kvalitu a efektivitu pregraduální přípravy budoucích učitelů a dalších pedagogických pracovníků a spolupodílet se na jejich i vlastním rozvoji. Pedagogické praxe jsou založeny na intenzivní spolupráci provázejícího učitele, studenta učitelství a vzdělavatele učitelů/oborového didaktika. Tímto se nicméně vzájemná spolupráce nevyčerpává – provázející učitelé jsou dle jejich zájmu zapojeni i do další spolupráce s Masarykovou univerzitou a jejími fakultami, studenti Masarykovy univerzity se naopak účastní aktivit participujících škol.
- **kolegialita a profesionální přístup** – spolupracující instituce se snaží v souvislosti s pedagogickou praxí studentů vytvářet příjemné klima, jednájí se studenty jako s kolegy a poskytují jim zázemí i informace nezbytné pro jejich činnost ve škole či jiném pedagogickém zařízení.
- **intenzivní reflexe a zpětná vazba** – provázející učitelé jsou v rámci praxe zapojeni do hodnocení studentů, poskytují jim průběžně zpětnou vazbu i intenzivně na konci praxe, studenti se učí reflektovat zkušenosti z vlastní pedagogické praxe a využívat sebereflexi jako nástroj svého profesního učení. S cílem zvyšování kvality pedagogických praxí a vzájemné spolupráce si strany navzájem poskytují konstruktivní a kultivovanou zpětnou vazbu.

2. STRUKTURA A NÁPLŇ PEDAGOGICKÝCH PRAXÍ

Pedagogické praxe jsou součástí propedeutiky všech učitelských studijních programů realizovaných Masarykovou univerzitou. Cílem pedagogických praxí je rozšíření profesních kompetencí studenta, seznámení s rolemi, do nichž učitel při své práci vstupuje, i uvědomění si vlastních profesních potřeb a jejich reflexe. Praxe má rovněž vést studenty k uvědomělé praktické aplikaci vědomostí a dovedností z vlastního aprobačního předmětu, z didaktiky daného předmětu a z dalších studovaných teoretických disciplín.

Pedagogické praxe jsou na Masarykově univerzitě zajištěny:

- předměty, v jejichž rámci studenti vykonávají pedagogickou činnost ve vybrané instituci (tj. jsou v přímé interakci se žáky);
- předměty, jejichž cílem je sdílení a reflexe zkušeností studentů z této praxe.

Předměty, v nichž je přímo realizována praxe studentů, umožňují studentům osvojovat si profesní kompetence nezbytné při každodenní práci učitele, uvědomovat si vlastní profesní potřeby a postupně přebírat zodpovědnost za plánování, realizaci a evaluaci výuky.

Přestože konkrétní zaměření praxe se může lišit dle jednotlivých fakult a studijních programů, **typickým výstupem z učení pedagogické praxe** by mělo být/student se v rámci předmětu praxe naučí:

- plánovat, realizovat a evaluovat vlastní výuku v odpovídající úrovni standardu profesních kvalit;
- pojmenovat silné a slabé stránky svého profesního výkonu;
- navrhnout osobní rozvojové cíle, způsob jejich dosažení a realizovat je ve stanoveném čase.

Požadovaná **náplň praxe** (a její vnitřní struktura s požadovanou časovou dotací) se odvíjí od požadavků akreditace daného studijního programu a od vnitřních metodik dané fakulty. Součástí praktické pedagogické přípravy je nicméně vždy:

1) **přímá účast studenta ve výuce**, která se realizuje skrze následující činnosti:

- náslechy,
- tandemovou výuku,
- vlastní výuku,

2) **ostatní činnosti**, kam spadá:

- plánování výuky (spolupráce na plánování výuky s provázejícím učitelem, příprava na samostatné výstupy, příprava učebních pomůcek apod.),
- rozbory a reflexe výuky spolu, a to samostatně, stejně jako s provázejícím učitelem,
- seznamování se s danou školou a participace na jejím provozu (opravování písemných prací, administrativa, studium pedagogické dokumentace a individuálních vzdělávacích plánů žáků apod.),
- domácí příprava a úkoly z fakulty.

Fakulta/katedra/ústav má povinnost vhodným způsobem seznámit s požadavky na pedagogickou praxi jak studenty, tak participující školu a provázející učitele (skrze garanty praxí a manažery praxí).

Předměty zaměřené na reflexi (semináře k pedagogické praxi, reflektivní semináře) jsou nezbytným doplňkem praktické přípravy studentů Masarykovy univerzity. Poskytují studentům prostor pro sdílení a reflexi zkušeností z pedagogické praxe a pomáhají jim prohloubit reflektivní a sebe/reflektivní dovednosti.

Přestože konkrétní náplň doplňujících seminářů se může lišit dle jednotlivých fakult a studijních programů, **typickým výstupem z učení předmětů zaměřených na rozvoj reflexe** by mělo být/student se v rámci předmětu naučí:

- otevřeně sdílet a reflektovat zkušenosti z vlastní pedagogické praxe v profesní komunitě;
- cíleně využívat reflexi a sebereflexi jakožto nástroj profesního učení.

3. SÍŤ PARTICIPUJÍCÍCH ŠKOL

Praxe studentů-budoucích učitelů se realizují skrze **síť škol a zařízení** (tzv. participující školy), s nimiž Masarykova univerzita úzce spolupracuje nejen v oblasti přípravy a realizace pedagogických (a asistentických) praxí, ale i v oblasti výuky a výzkumu.

Jedná se instituce, s nimiž univerzita uzavřela rámcovou **smlouvu o spolupráci a následně smlouvy o realizaci konkrétních aktivit vzájemné spolupráce**.

Participující škola s Masarykovou univerzitou kooperuje při **zajišťování pedagogických praxí** studentů, spočívajících mimo jiné v samostatné výuce studenta, stínování provázejícího učitele studentem na praxi, tandemové výuce a reflexi praxe. Konkrétní podmínky praxí realizovaných na participujících školách se řídí smluvními závazky sjednanými ve výše uvedených smlouvách o spolupráci, požadavky příslušného akreditovaného programu a fakulty ohledně obsahu a struktury předepsané profesní přípravy a tímto Standardem.

Pro účely zajištění pedagogické praxe participující škola **ustanovuje tzv. provázející učitele**, jejichž úloha spočívá v přípravě, realizaci a evaluaci pedagogických praxí. Škola garantuje výběr provázejících učitelů s ohledem na zajištění přínosné praxe studentům a umožňuje jim vykonávat jejich roli dle požadavků tohoto Standardu.

Na vyžádání Masarykova univerzita poskytuje participující škole **zpětnou vazbu** pedagogického vedení provázejícími učiteli za účelem rozvoje jejich pedagogických dovedností.

Pro účely odborného a organizačního zajištění pedagogických praxí participující škola na žádost MU nominuje **garanta** (případně garanty) **praxí**, jehož činnost spočívá mimo jiné:

- ve spolupráci při organizaci, plánování a metodickém zajištění praxí;
- v kooperaci s oborovými didaktiky MU a manažery praxí MU;
- v účasti na workshopech a setkáních organizovaných MU s cílem průběžné odborné inovace systému pedagogických praxí.

Garant praxí je v kontaktu s manažerem praxí z dané fakulty MU.

Garant praxí je obeznámen s obsahem a strukturou předepsané profesní přípravy studentů, včetně tohoto Standardu, i s dalšími případnými metodickými materiály fakult ohledně přípravy, realizace a evaluace praxe a předává tyto informace provázejícím učitelům.

Participující škola a zařízení poskytují studentům dobré **zázemí** pro realizaci jejich praxe.

Participující škola umožní **participaci studentů MU na různých vlastních aktivitách** s cílem rozvíjet jejich konkrétnější představu o reálném chodu školy. Studenti MU zároveň napomáhají realizaci a rozvoji aktivit participující školy.

Další smluvní závazky školy ohledně spolupráce na výuce, výzkumu apod. nejsou předmětem tohoto Standardu.

4. PROVÁZEJÍCÍ UČITEL

Provázející učitel je vynikajícím pracovníkem s dlouhodobě výbornými výsledky, který pracuje s nadšením a vysokou mírou odbornosti. Je osobností, která se vyznačuje následujícími charakteristikami:

- splňuje všechny nároky na kvalitního učitele a odborníka s odpovídající učitelskou praxí;
- vzdělává se, sleduje nové trendy výuky, oboru a uplatňuje je ve výuce/ve své práci;
- k činnostem spojeným s učitelskou profesí přistupuje pozitivně;
- je schopen zaujmout stanovisko k pedagogickým problémům a odborně je vysvětlit;
- vhodným způsobem komunikuje a spolupracuje se studenty, kolegy, zákonnými zástupci a veřejností;
- je mentorem – provádí studenta jeho procesem učení, poskytuje mu konstruktivní zpětnou vazbu;
- je schopen podněcovat studenta k reflexi a sebereflexi, motivovat jej a vést k profesnímu a osobnostnímu rozvoji.

V rámci spolupráce s Masarykovou univerzitou při přípravě, realizaci a evaluaci pedagogických praxí se provázející učitel zejména:

- seznámí s obsahem a strukturou předepsané profesní přípravy studentů včetně tohoto Standardu a s dalšími případnými metodickými materiály kateder ohledně přípravy, realizace a evaluace praxe;
- průběžně pracuje se *Standardem kvality profesních kompetencí studenta*;
- kontroluje a podepisuje studentovi protokol o praxi;
- podává náměty pro zkvalitnění spolupráce, řeší včas a adekvátně vzniklé problémy.

Provázející učitel se studentem **systematicky pracuje ve všech fázích praktické přípravy:**

a) Přípravná fáze

V přípravné fázi provázející učitel v rámci svých povinností mimo jiné:

- uvádí studenta do prostředí školy a třídy: seznámí jej s fungováním školy, poskytne mu zázemí potřebné pro jeho činnost (pracovní místo, materiály, pomůcky apod.), seznámí jej se školní a třídní dokumentací;
- zprostředkovává studentovi informace o požadavcích školního kurikula, vzdělávacích cílech a hodnocení výsledků vzdělávání;
- diskutuje se studentem jeho profesní ambice, zájmy a zkušenosti, odbornou teoretickou úroveň;
- společně se studentem vytváří plán praxe – termíny a časový rozvrh praxe, plán hospitací, úkolů a výstupů podle časového a obsahového schématu doporučeného fakultou.

b) Realizační fáze

Ve fázi realizace samotné výuky provázející učitel:

- vytváří studentovi vhodné podmínky pro realizaci výuky;

- poskytuje přiměřenou odbornou, organizačně technickou a metodickou podporu, zpřístupňuje učební pomůcky;
- plánuje se studentem výuku a postupně jej vede k samostatnosti při plánování, kontroluje připravenost studenta před každým výstupem;
- klade na studenta adekvátní požadavky, respektuje úroveň jeho profesních kompetencí;
- vhodně intervenuje do pedagogické činnosti studenta a podporuje jeho tvůrčí přístup, odborně a citlivě vede studenta při hledání jeho pojetí výuky;
- zapojuje studenta do různých dalších aktivit školy, přibližuje mu školní prostředí a roli učitele.

c) Evaluační fáze

V rámci evaluace a reflexe pedagogické praxe provázející učitel:

- průběžně analyzuje praktický výkon studenta a usměrňuje jeho pedagogické působení;
- reflektuje se studentem svoji vlastní výuku;
- systematicky a cíleně hodnotí práci studenta, poskytuje mu zpětnou vazbu;
- kontroluje splnění požadavků (úkolů) praxe a spolupodílí se na hodnocení studenta na praxi;
- učí studenta, jak využívat reflexi vlastní práce pro osobní rozvoj a pro průběžné zlepšování výsledků učení svých žáků;
- formuluje opatření k profesnímu rozvoji studenta po stránce odborné (předmětové a didaktické) i osobnostně-sociální;
- poskytuje studentovi zpětnou vazbu prostřednictvím Sebe/hodnotícího nástroje pro pedagogickou praxi.

5. STUDENT – BUDOUCÍ UČITEL NA PRAXI

Student – budoucí učitel vykonává praxi na zvolené škole a poskytuje zpětnou vazbu k podmínkám uskutečnění své praxe na participující škole a spolupráci s provázejícím učitelem.

V rámci svých studijních povinností **při přípravě, realizaci a evaluaci své pedagogické praxe** se student zejména:

- seznámí s obsahem a strukturou předepsané profesní přípravy studentů včetně tohoto Standardu a s dalšími případnými metodickými materiály katedry ohledně přípravy, realizace a evaluace praxe;
- průběžně pracuje se *Standardem kvality profesních kompetencí studenta*;
- vede si přehled činností vykonávaných na praxi (podklad pro protokol o praxi, který kontroluje a podepisuje studentovi provázející učitel);
- podává náměty pro zkvalitnění spolupráce, řeší včas a adekvátně vzniklé problémy.

Student s provázejícím učitelem **systematicky spolupracuje ve všech fázích praktické přípravy** a řídí se jeho pokyny:

a) Přípravná fáze

- student se dostaví včas na úvodní schůzku k praxím do školy, kde bude praxi vykonávat;

- společně s provázejícím učitelem vytváří plán praxe – termíny a časový rozvrh praxe, plán hospitací, úkolů a výstupů podle časového a obsahového schématu doporučeného fakultou;
- seznámí se s prostředím školy a třídy: seznámí se s fungováním školy, se školní a třídní dokumentací, se specifiky třídy a žáků, s požadavky školního kurikula, vzdělávacími cíli a hodnocením výsledků vzdělávání apod.;
- ve spolupráci s provázejícím učitelem formuluje cíle svého profesního rozvoje.

b) Realizační fáze

- student vykonává dílčí aktivity dle požadavků praxe stanovených fakultou a pokynů provázejícího učitele;
- systematicky pracuje na rozvoji svých profesních kompetencí;
- plánuje výuku společně s provázejícím učitelem;
- dle domluvy předkládá písemnou přípravu v dohodnutém termínu provázejícímu učiteli i oborovému didaktikovi;
- zapojuje se aktivně do různých dalších aktivit školy a podílí se na jejím provozu.

c) Evaluační fáze

- student vykonávané činnosti na praxi a rozvoj svých profesních kompetencí průběžně společně s provázejícím učitelem a na fakultě společně se studenty a oborovým didaktikem reflektuje, provádí jejich rozbor a zaznamenává je;
- vede si reflektivní deník z praxe (dle metodických pokynů své fakulty) a pracuje s ním;
- poskytuje zpětnou vazbu k podmínkám uskutečnění své praxe na participující škole a spolupráci s provázejícím učitelem prostřednictvím Sebe/hodnotícího nástroje pro pedagogickou praxi.